

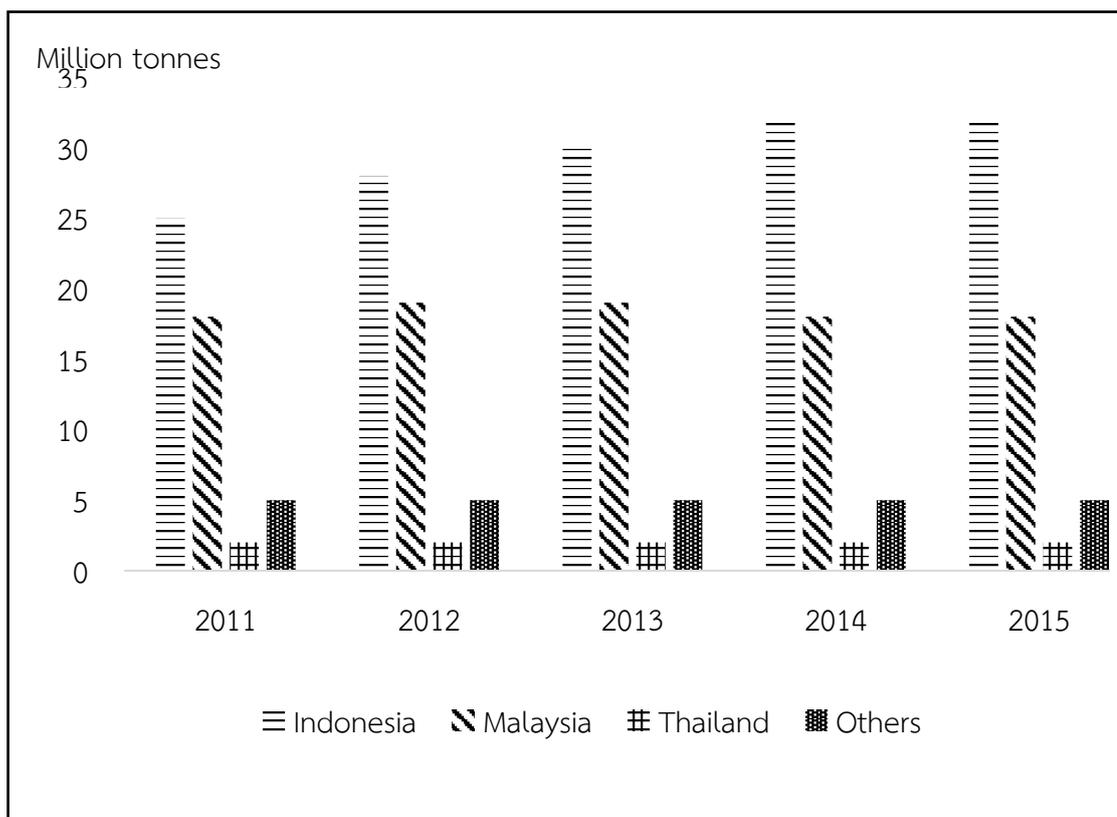
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสัดส่วนการค้ำน้ำมันปาล์มในตลาดโลกสูงถึงร้อยละ 75 ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก ซึ่งในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาปริมาณการค้ำน้ำมันปาล์มในตลาดโลกขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.1 ต่อปี (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), 2563: เว็บไซต์) ตามความต้องการอาหารและพลังงานทดแทนที่เพิ่มขึ้น โดยประเทศผู้บริโภคนำเข้าหลักคือ อินเดีย สหภาพยุโรป และจีน มีสัดส่วนการนำเข้ารวมกันประมาณร้อยละ 50 ของการนำเข้าน้ำมันปาล์มทั่วโลก ขณะที่ประเทศผู้ส่งออกหลักในปัจจุบัน คือ อินโดนีเซีย ผลจากการขยายการผลิตปาล์มน้ำมันอย่างมากในช่วงกว่า 10 ปีที่ผ่านมา (ส่วนหนึ่งเป็นการเข้าไปลงทุนของนายทุนมาเลเซีย) และทำให้มีผลผลิตปาล์มน้ำมันในการส่งออกมากกว่ามาเลเซียได้นับจาก ปี 2549 เป็นต้นมา ทั้งนี้ปัจจุบันอินโดนีเซียและมาเลเซียมีส่วนแบ่งตลาดส่งออกร้อยละ 53.4 และ ร้อยละ 37.9 ของโลกตามลำดับ (ดังแสดงภาพที่ 1.1)

ภาวะธุรกิจในช่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศ ช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ถือได้ว่าเติบโตอย่างต่อเนื่อง สัมพันธ์กับประเทศไทยที่มีพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตเป็นอันดับ 3 ของโลก โดยผลผลิตปาล์มน้ำมันของไทยอยู่ที่ประมาณ 11-13 ล้านตัน/ปี สกัดเป็นน้ำมันปาล์มได้เพียง 2 ล้านตัน/ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 1.2 ของโลก ซึ่งพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบของไทยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคใต้ และมีการกระจายไปในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้นในช่วงปี 2551-2555 ตามยุทธศาสตร์ของภาครัฐในการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มใหม่เพื่อรองรับแผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของประเทศ โดยปัจจุบันไทยมีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 4.7 ล้านไร่ และมีผลผลิต 11.0 ล้านตัน (ปี 2558) โดยพื้นที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละร้อยละ 5 และผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สัมพันธ์กับโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบที่มีการขยายตัวการเติบโตตามความต้องการในประเทศที่เพิ่มขึ้น (วาริรัตน์ เพชรสีช่วง, 2562: เว็บไซต์)

ภาพที่ 1.1 สัดส่วนการค้าน้ำมันปาล์มในตลาดโลก

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563ก: เว็บไซต์)

ปาล์มน้ำมัน (Oil palm) เป็นพืชตระกูลปาล์มลักษณะลำต้นเดี่ยว ขนาดลำต้นประมาณ 12 - 20 นิ้ว เมื่ออายุประมาณ 1-3 ปี ลำต้นจะถูกหุ้มด้วยโคนกาบใบ แต่เมื่ออายุมากขึ้นโคนกาบใบจะหลุดร่วงเห็นลำต้นชัดเจน สภาพดินที่เหมาะสมแก่การปลูกปาล์มน้ำมันควรเลือกพื้นที่ที่มีดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว มีความลึกของชั้นหน้าดินมากกว่า 75 เซนติเมตร อุ่มน้ำได้ดี มีธาตุอาหารสูงมีความเป็นกรดอ่อน pH 6.5 - 7.5 สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่เกิน 500 เมตร มีความลาดชันไม่เกินร้อยละ 12 หากสภาพดินไม่เหมาะสมควรมีการปรับปรุงดินให้มีความเหมาะสมก่อนทำการปลูกปาล์มน้ำมัน ในส่วนของอายุการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันจะเริ่มให้ผลผลิตครั้งแรกอายุประมาณ 30 เดือน นับจากหลังปลูกแปลง และจะให้ผลผลิตอย่างต่อเนื่องเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี แต่ต้องมีการดูแลรักษาที่เหมาะสมต่ออายุและสภาพพื้นที่ ปัจจุบันในประเทศไทยส่วนใหญ่มีการปลูกปาล์มพันธุ์ปาล์มน้ำมันลูกผสมเทเนอร่า โดยเฉพาะที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ช่วงปี 2547 - 2550 มีการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง โดยกรมพัฒนาที่ดิน เนื่องจากเป็นปาล์มที่ให้น้ำมันใช้ได้ทั้งการบริโภคและใช้เป็นไบโอดีเซลได้โดยประเทศที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ อินโดนีเซีย 50 ล้านไร่ มาเลเซีย 35 ล้านไร่ ส่วนไทย 5.5 ล้านไร่ปัจจุบันภาครัฐของไทย มีเป้าหมายจะปลูกปาล์มให้ได้ทั้งสิ้น 10 ล้านไร่ภายในปี 2572 จากพื้นที่มีศักยภาพทั้งสิ้น 20 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563ก: เว็บไซต์)

เนื่องจากปัจจุบันในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นมีเกษตรกรที่ทำสวนปาล์มจากทั้งหมด 25 อำเภอ มีพื้นที่ทั้งหมด 15,745 ตารางกิโลเมตร ซึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นยังไม่มีมีการตั้งโรงงานปาล์มน้ำมัน

ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรต้องนำผลผลิตปาล์มที่ปลูกได้ไปส่งขายยังโรงงานในจังหวัดอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงอย่าง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรนั้นต้องแบกรับภาระต้นทุนในการขนส่งที่เพิ่มมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่การเพาะปลูกปาล์มน้ำมันทั้งสิ้นจำนวน 21,505 ไร่ โดยมีผลผลิตรวมที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ทั้งสิ้น 47,313 ตัน จากสถานการณ์ข้างต้น จึงทำให้มองเห็นถึงการศึกษาความเป็นไปได้ในการในการศึกษาเลือกทำเลที่ตั้งโรงงานปาล์มน้ำมันในจังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อเป็นแนวทางเลือกเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการตัดสินใจให้กับผู้ที่ประสงค์จะลงทุนในการตั้งโรงงานปาล์มน้ำมัน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจลงทุนสามารถศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) โครงการลงทุนการศึกษาความเป็นไปได้ในการเลือกสถานที่ตั้งโรงงานปาล์มน้ำมันจังหวัดอุบลราชธานี โดยสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงประยุกต์ใช้และต่อยอดได้จริงในอนาคต

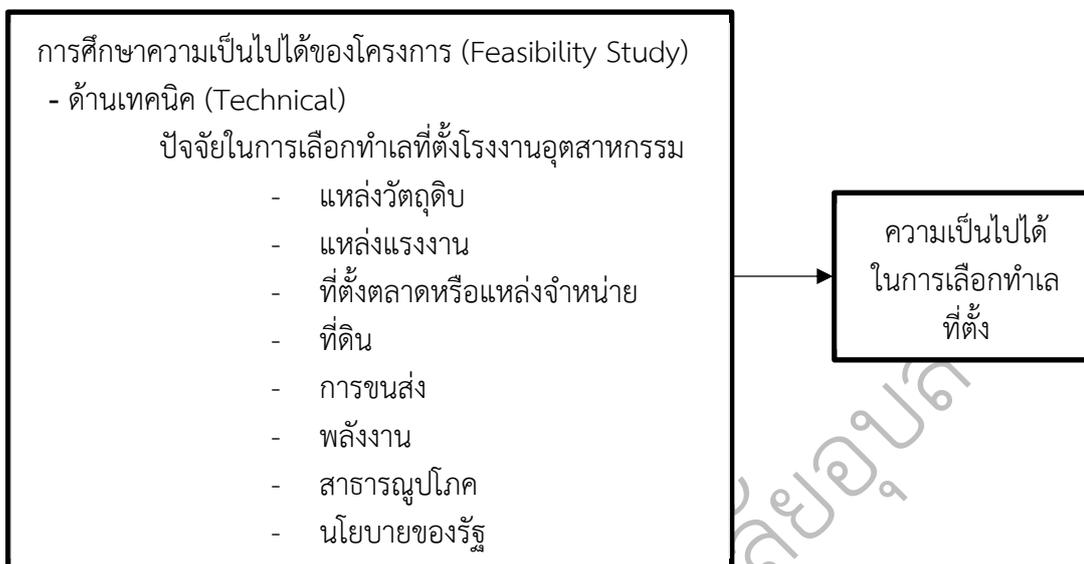
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ในการเลือกทำเลที่ตั้งโรงงานปาล์มน้ำมันในจังหวัดอุบลราชธานี

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษความเป็นไปได้โครงการ (Feasibility Study) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ในการเลือกทำเลที่ตั้งโรงงานปาล์มน้ำมันในจังหวัดอุบลราชธานี โดยทำเลเป้าหมายที่เลือกทำการศึกษา คือ 5 อำเภอ จากทั้งหมด 25 อำเภอ ได้แก่ นาจะหลวย บუნทริก น้ำยืน ศรีเมืองใหม่ และเดชอุดม เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีพื้นที่การเพาะปลูกและมีการเก็บเกี่ยวอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 4 ปี ซึ่งเป็นโครงการที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในจังหวัดอุบลราชธานี และเส้นทางการตลาดในครั้งนี้มี การขนส่งจากจังหวัดอุบลราชธานีไปยังนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครเท่านั้น ซึ่งผู้ศึกษาทำการศึกษาเฉพาะความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิค (Technical Feasibility) ของการลงทุนโครงการ ทั้งนี้การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ มีการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ และการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานบริหารสูงสุดทางการเงิน ของบริษัท อูบล ไบโ อีทานอล จำกัด เนื่องจากก่อนที่บริษัท อูบล ไบโ อีทานอล จำกัด จะกลายเป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีผลิตภัณฑ์และบริการที่ครอบคลุมอย่างในปัจจุบัน ทางบริษัทเริ่มจากการกลั่นน้ำมันโดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นและมีลักษณะการดำเนินกิจการในรูปแบบการกลั่นน้ำมันที่สามารถใช้เป็นต้นแบบในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ได้ ประกอบกับข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิต่าง ๆ สำหรับใช้ในการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการดังกล่าว

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการศึกษา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถนำข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้มาคำนวณถึงกำลังการผลิตภายในประเทศว่าสามารถรองรับความต้องการภายในประเทศได้หรือไม่

1.5.2 ผู้ประกอบการหรือภาคเอกชนที่สนใจดำเนินธุรกิจในการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการจัดตั้งโรงงานปาล์มน้ำมันได้ และถ้าหากมีโรงงานผลิตปาล์มน้ำมันเกิดขึ้นจริง เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายในการขนส่งสินค้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นประโยชน์ทางอ้อม

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ให้นิยามศัพท์ทางเทคนิคเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ดังนี้

1.6.1 การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลงทุน คือ การศึกษาและจัดทำเอกสารประกอบไปด้วยข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นแสดงถึงเหตุผลสนับสนุนความถูกต้องสมบูรณ์ของโครงการให้ได้มาซึ่งโครงการที่ดีสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

1.6.2 การเลือกทำเลที่ตั้งโรงงาน คือ ประเด็นปัญหา ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินการ เพื่อให้ได้ผลดี ทั้งนี้ เพราะทำเลที่ตั้งมีอิทธิพลต่อการจัดปัจจัยการผลิต

1.6.3 โรงงานปาล์มน้ำมัน คือ โรงงานสกัดน้ำมันปาล์มแบบมาตรฐานทำการผลิตโดยสกัดน้ำมันจากผลปาล์มด้วยเครื่องสกัด ทำให้สามารถแยกน้ำมันปาล์มและน้ำมันเมล็ดในออกจากกันได้ ซึ่งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มต้องมีมาตรฐานและมีกระบวนการผลิตที่สมบูรณ์และถูกต้อง

1.6.4 ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชตระกูลปาล์มลักษณะลำต้นเดี่ยว โดยมีอายุการเก็บเกี่ยว 30 เดือน นับจากวันที่ปลูกลงแปลง

1.6.5 น้ำมันปาล์มดิบ คือ น้ำมันที่สกัดได้จากเปลือกนอกของผลปาล์มใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารที่เกี่ยวข้องกับการทอดทุกชนิด เช่น ขนมขบเคี้ยว อาหารทอดสำเร็จรูป อุตสาหกรรมการผลิตเนยเทียม เนยขาว เป็นต้น

1.6.6 แหล่งวัตถุดิบ คือ แหล่งที่มีพื้นที่การเพาะปลูกปาล์มน้ำมันอย่างต่อเนื่องในจังหวัด อุบลราชธานี 5 อำเภอ จากทั้งหมด 25 อำเภอ ได้แก่ นาจะหลวย บุณฑริก น้ำยืน ศรีเมืองใหม่ และเดชอุดม เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีพื้นที่การเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้อย่างต่อเนื่อง

1.6.7 แหล่งแรงงาน คือ โดยการจัดหาแรงงานในครั้งนี้นำการจัดหาบริเวณพื้นที่ที่เป็นแหล่งที่จัดตั้งโรงงานกลั่นปาล์มน้ำมัน

1.6.8 ที่ตั้งตลาดหรือแหล่งจำหน่าย คือ แหล่งที่มีอุตสาหกรรมต่อเนื่องโดยการใช้ น้ำมันปาล์มดิบเป็นส่วนประกอบหลักในการประกอบอุตสาหกรรม โดยที่ตั้งตลาดหรือแหล่งจำหน่ายใน ณ ที่นี้ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร

1.6.9 ที่ดิน คือ แหล่งที่เป็นทำเลทางเลือกในการตั้งโรงงานปาล์มน้ำมันในจังหวัดอุบลราชธานี 5 อำเภอ ได้แก่ นาจะหลวย บุณฑริก น้ำยืน ศรีเมืองใหม่ และเดชอุดม

1.6.10 การขนส่ง คือ ค่าใช้จ่ายในการขนส่งวัตถุดิบเข้าโรงงานเพื่อทำการผลิตน้ำมันปาล์มและ ค่าใช้จ่ายในการขนส่งผลิตภัณฑ์ไปยังนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร

1.6.11 พลังงาน คือ พลังงานที่ใช้ในการผลิตหรือใช้ในกระบวนการการขนส่ง เพราะกระบวนการขนส่งเป็นรูปแบบรถบรรทุกขนาดใหญ่ และบริษัทผู้ผลิตรถยนต์รับรองให้สามารถใช้พลังงานทดแทนได้ ผู้ศึกษาจึงเลือกใช้ B20 เนื่องจากเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.6.12 สาธารณูปโภค คือ แหล่งทำเลทางเลือกที่เป็นเส้นทางศักยภาพสูงสุดในอำเภอนั้น ๆ เนื่องจากจะส่งผลให้มีระบบสาธารณูปโภคสูงสุด

1.6.13 นโยบายของรัฐ คือ นโยบายที่รัฐบาลกำหนดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในทางเดียวกัน ซึ่งไม่ว่าทำเลที่ตั้งจะอยู่ในทำเลทางเลือกอำเภอใด ทางโรงงานปาล์มน้ำมันควรจะต้องมีการส่งเสริมนโยบายของรัฐภายใต้มาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงงานปาล์มน้ำมัน